

Rodný byt Bedřicha Smetany

Family home
of Bedřich Smetana

Geburtswohnung
von Bedřich Smetana

Smetanův Dalibor na scénách Národního divadla v Praze

Podobně jako v předcházejících letech jsme ve spolupráci s Muzeem a galerií Litomyšl při příležitosti konání festivalu Smetanova Litomyšl uspořádali pro jeho návštěvníky, ale nejen pro ně, zajímavé výstavy. První z nich je instalována v jedné z místností Smetanova rodného bytu v zámeckém pivovaru a věže se k našemu uvedení inscenace Dalibora.

Restaurátorka Zuzana Červenková při práci na kostýmu Milady. Restorer Zuzana Červenková whilst working on the costume of Milada.

"Opera Dalibor a její inscenování na naší první scéně je téma obsáhlé, avšak daný výstavní prostor je poměrně malý, a bylo proto nutné při zpracování tohoto tématu a výběru exponátů s tímto faktem počítat. Výstava je rozdělena do deseti menších celků, které od premiéry Dalibora přes jeho uvádění v nově zbudovaném Národním divadle, svým časovým ohraničením zhruba kopírují období, kdy stáli v čele opery Národního divadla význační čeští dirigenti jako K. Kovařovic, O. Ostrčil, V. Talich, J. Krombholc a Z. Košler. Výjimku tvoří první část, pojednávající ve zkratce o vzniku a vývoji opery Dalibor, a samotný závěr, zmiňující některá provedení Dalibora v Litomyšli. Zvlášť je zdůrazněna úloha Emy Destinnové v souvislosti s uváděním Dalibora nejen doma, ale i v zahraničí.

Muzeum a galerie Litomyšl uskutečnily tuto výstavu ve spolupráci s Národním muzeem - Muzeem české hudby a Národním divadlem v Praze, takže mohou zájemcům představit svým způsobem unikátní exponáty ze sbírek těchto institucí. Jedná se např. o ukázky Smetanova rukopisu, jeho zápisník motivů, písemnosti, předměty a fotografie vztahující se k premiéře Dalibora v Novoměstském divadle i k prvnímu uvedení na prknech Národního divadla r. 1886. Relativně největší plochu zabírají exponáty vážící se k létům 1900 - 1920, kdy byl šéfem opery ND Karel Kovařovic. Jedním z nejvýznamnějších a nejzajímavějších exponátů je totiž divadelní kostým, ve kterém v roli Milady vystoupila i Ema Destinnová při svých hostováních v Národním divadle mezi léty 1908 - 1923 právě v inscenacích připravených Karlem Kovařovicem, režisérem Robertem Polákem a šéfem výpravy Karlem Štapfrem, podle jehož návrhu byl kostým zhotoven. Na náklady Smetanovy Litomyše, o.p.s. byl kostým podroben nezbytnému restaurátorskému zásahu a jen díky tomu je možné tento exponát vystavit. Připojené fotografie pak poskytují srovnání Emy Destinnové a jejích současnic - představitelky Milady v tomto smutečním oděvu. Kompletní cyklus Smetanových oper v jubilejním roce 1924 realizoval Otakar Ostrčil ve spolupráci s režisérem Ferdinandem

Pujmanem a vynikajícím scénografem Františkem Kyselou, jehož scénické i kostýmní návrhy jsou na výstavě prezentovány v originále. Těžké válečné období (1939 - 1945) zastihlo ve funkci správce opery ND Václava Talicha a poznamenalo i uměleckou práci, jak dokumentuje vystavené libreto Dalibora s cenzurní schvalovací doložkou, nebo divadelní cedule s poznámkou o předčasném ukončení představení v důsledku zákazu českých kulturních a sportovních podniků po atentátu na Heydricha. Otisku své doby, vlivu politiky a ideologické vulgarizaci se Dalibor nevyhnul ani po válce, o čemž např. svědčí dopis důlčí organizace KSČ...

To už je ovšem období, kdy se vůdčí osobností opery ND stává dirigent Jaroslav Krombholc. Premiéroval Dalibora celkem 3x a v jeho nastudováních se tato opera udržela na scéně plných 28 let. Naposledy zazněl Dalibor na naší první scéně 21. 6. 1995, kdy se konala derniéra představení inscenačního týmu Zdeňka Košlera, Václava Kašíka, Josefa Svobody a Jarmily Konečné. Všechna nastudování na scénách Národního divadla jsou ve výběru dokumentována fotografiemi účinkujících, celkovými záběry scény, vystaveny jsou též materiály z hudebního archivu: Národního divadla, např. režijní klavírní výtah Roberta Poláka, či partitura, z níž řídili svá představení Václav Talich a Jaroslav Krombholc. Poněkud mimo zvolené téma stojí část věnovaná Daliboru v Litomyšli. Upozorňuje na obdivuhodný počin Litomyšlských, kteří nacvičili a provedli tuto operu vlastními silami (s výjimkou titulní postavy) v r. 1905 u příležitosti otevření Smetanova domu. Zmiňuje též vystoupení souboru pražského Národního divadla s Daliborem na festivalu Smetanova Litomyšl.

Jak již bylo řečeno v úvodu, velké téma bylo soustředěno do poměrně malého prostoru. Proto ve svém výsledném tvaru jde o výstavu, která v mozaice připomíná pouze některé momenty z historie díla a jeho inscenování. Pořadatelé se však snažili, byť na malé ploše, vystavit takové exponáty, které byly pro tu kterou dobu typické, ale zároveň i jedinečné a o nichž se domnívají, že by mohly být především zajímavé pro návštěvníka.

Daniela Meravá, kurátorka výstavy

"Po převzetí velmi zajímavé zakázky pro Smetanovu Litomyšl, o.p.s. na restaurování kostýmu Emy Destinnové z majetku Muzea Bedřicha Smetany v Praze jsem si zapůjčila literaturu o této bezesporu velmi zajímavé a originální osobnosti... musím se přiznat, že pro mě velkým překvapením i povzbuzením bylo zjištění, že den a měsíc mého narození se shoduje se dnem a měsícem narození Emy Destinnové".

"Following the acceptance of a very interesting order from Smetana's Litomyšl, o.p.s. for the restoration of the costumes worn by Ema Destinnová from the collection of the Bedřich Smetana Museum in Prague, I borrowed literature on this indisputably fascinating and original person... I must admit that I was greatly surprised and excited when I discovered that the day and month of my birthday are the same as those of Ema Destinnová".

Zuzana Červenková

Pořadatelé festivalu děkují za podporu a spolupráci:

PRECIOSA-LUSTRY, akciová společnost

Kamenický Šenov

- výrobce klasických dekorativních svítidel,
s tradicí výroby od roku 1724

PRECIOSA - CHANDELIERS
HAND CRAFTED SINCE 1724